
KAJ NI ZGODOVINSKO MISLENJE

OSNOVNI OBRISI ZGODOVINSKEGA MISLENJA*?

Vanja Sutlić

1) Ni filozofija zgodovine, ki išče pravi, zgodovinski smisel dogajanja, za ali nad, z druge strani dogajanja, ki samo s seboj ostaja brez-smiselno, da uporabimo Marxov obrat in izraz, ki bi bilo zgolj parenteza, dodatek, vstavek logike, zadeva logike v Heglovem smislu, tj. onto-teo-logike, torej nekaj ne-bistvenega, spremenljivega, prehodnega, ničnega, akcidentalnega, slučajnega,** za razliko od bistvenega, stalnega, večnega, bitnega, afirmativnega, substancialnega, nujnega, ki ga pozna in pojmi logika kot metafizika. 2) Ni mišljenje same logike stvari, spoznavanje njene zakonitosti, notranje strukture, stabilnosti v spremembi, torej mišljenje notranje, imanentne, realizirane filozofskosti, metafizičnosti dogajanja. Ni preobračanje filozofskega sistema v ustroj [*sustavnost*] kot karakter dogajanja. Ni prevladovanje filozofije kot forme v imenu njene vsebine, ni ukinjanje transcendence v imenu imanence, odtujitev v imeni pri-sebja [*Bei-sich-sein*], filozofskega prikaza v imenu realnega, pozitivnega prikaza stvari. Ne zastopa prave znanosti proti iluzorni, namišljeni, domnevni znanosti. Ne napotuje na znotrajsvetno predrugačenje nasproti konzerviranju obstoječega. Ni praktično za razliko od teoretičnega, ni ne zedinjevanje enega in drugega, ne v smislu *summe*, ne v smislu sinteze. 3) Nikakor ni zapuščanje filozofije v imenu posebne zgodovinske/historične znanosti, ob eventualni kompenzaciji v smislu gnoseologije, epistemologije,

239

* Besedilo iz Sutličeve rokopisne zapuščine, napisano je bil verjetno konec sedemdesetih let prejšnjega stoletja.

** Na rob, v višini naštetega zapisano: negativno, časovno.

metodologije zgodovine. Ne pretresa posebnega tvorjenja in tipa zakonov v zgodovinski/historični znanosti. Ni kaka filozofija te znanosti, ne v smislu novokantovstva, ne v smislu neopozitivizma, ne v smislu novohegllovstva. – Ni na delu ob vztrajanju na neprevprašani veljavi relacije subjekt-objekt, nekaj subjektivnega za razliko od objektivnega in absolutnega mišljenja. – Ni kritika zgodovinske znanosti v analogiji s Kantovo kritiko čistega uma kot kritiko uporabe uma na področju prirodoslovja (fizike), kakor je to imel pred očmi mladi Dilthey.

– Ni hermenevtika zgodovinskega dogajanja, kakor jo je – izhajajoč od poznega Diltheya in ob izkoriščanju Heideggrovih najdb iz faze *Biti in časa*, razvil H. G. Gadamer. – Ni teorija objektivnega duha – spet ob Diltheyevem zastavku –, kakor jo je razvil H. Freyer, tudi ne regionalna ontologija duhovne biti, kakor jo je razvil N. Hartmann, na njegovi sledi Rothacker, Litt in drugi

240 – Zgodovinsko misljenje ni mišljenje o zgodovinskosti človeške eksistence v smislu filozofije eksistence ali eksistencializma, ni premišljanje zgodovinskosti kot enega od eksistencialov v njegovem temporalnem smislu, kakor to počne Heideggrova fundamentalna ontologija. 1. – Ni podvrsta filozofije družbe ali celo sociologije. – Ni fenomenologija sveta življenja v smislu starejšega Husserla. – Ne odreja ga antropološki horizont v Plessenerjevem, Schelerjevem in Gehlenovem smislu, tudi ni kritika antropologije, ki spoštuje historičnost človeka, ko vztraja na njegovi (biološko razumljeni) »prirodi«. Kaj je zgodovinsko misljenje? – Vsekakor spoštuje rezultate Marxove kritike Hegla, Marxovo in Nietzschejevo kritiko metafizike, [rezultate] Diltheyevega imanentnega razumevanja zgodovinskega življenja, Heideggrove destrukcije tradicionalne ontologije, rezultate njegovih temporalnih analiz, njegov plodni zgodovinski transcendentalizem, ki je učinkoval vse do Habermasa in Appela. – Ima svojo strogost in načela : 1) toponomija ali topo-logija, zgodovinsko mesto (kriza), 2) zakon stvari, zgodovinska zadeva (biti in časiti), 3) zakon konstelacije zgodovinskega sklopa, zgodovinska prigoda (svet). 4) zakon govora in molka, zgodovinski govor 5) itd. Nevarno je, da se te zakone razume po vzoru ali po analogiji z načeli mišljenja v metafizičnem smislu. (– Kritika filozofije predpostavlja njeno bistveno [*bitno*] določitev, to pa sestav filozofskih pojmov. Torej je obenem prikaz filozofije, brez nje zgodovinsko misljenje pada